

**A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG
NEK KEGYELMES ENGEDELMEVEL.**

Indult BÉTSBÖL Pénteken 17. Februáriusban 1792.

Belső elegyes Tudósítatok.

A' múlt Kedre virradolag minden sárunk megfagyván, a' hó egézfiz estvig és vala; más nap nem külömben havazván, 24 órák alatt minden *sársángi* zörgös szának ki-valának állva. Tsőtörtökre, virradolag olly szörnyű havazó szél-vélfzel álla - bé *Juliánna* napja, hogy még ilyen kemény idót a' télen nem ézettünk. A' fáknak már fok helyyeken ki-jött *sársángi* rügyei el-pirultak; a' Farkas bundát a' mojtól nem félhetjük — mostoha szeles, de igen jó szán útunk vagyon. Ezen hirtelen hidegre, és hidegről hirtelen melegre — 's meg vízfza változott nedves, sáros idő az egézfiz Természetet csak nem fonákra fordította vala, melyet mind az emberek, mind az oktalan álla-

tok egészségbéli változással tapasztaltanak. — Az Erdélyi Országos *Deputátzionnak* olly terhes újsága vala Bétsig, hogy sok helyeken a' sárját elnyeltetett kotsi kerekek csak fordulni sem akarnak vala. Megérkeztek azonban minnyáson szerentésen. — Az Erdélyi edgyesült és nem edgyesült Görög vallású Püspökök, és az Unitárius-Ekkliázia Püspöke Bétsben vagynak. — Erdélyben a' *Maria* mellett *Inakfalván* a' múlt hónapnak közepe táján egy fársángi menkő béültvén egy házba, 9 házik hammuvá égtenek — e' ritka történet.

Az Erdélyi F. Udv. Kantzellárián eddig volt Udv. Titoknak M. *Mehety* Ur, a' maga népét és Atyai módra minden izemély vállagatás nélkül egy aránt szerető *Mondrkha* II-dik *Leopold* tulajdonkeze-irása által Udv. Tanátsosnak és Referendáriusnak nevezetett.

Az a' közönséges hir, hogy a' Magyar Országgi Protestáns Lakasoknak Könyörgő Levelére azt a' Kegyelmes Válofszát méltóztatta volna F. Urunk a' F. Magyar Kantzelláriával közleni, mely szerint bizonyos meghatározott mértékben Protestánsok minden Dicasteriumoknál, a' F. Erdélyi Udv. Kantzellária szerint, Hivatalba helyheztesenek.

Az Erdélyi Országos Deputátusok között egynek, M. Gr. *B — L —* Ur ö Ngának tegnap előt éjjel el-lopták a' pénzes erszényét Bétsben a' Réadutban — pedig ez egy a' leg-izemesebb Gavallérok között.

Brüszfelben egy ilyen Titulusú Könyvetske jöve ezen napokban világ elejébe: — *Meg-magyarázása azon okoknak, mellyek az Austriai Belgiumi Kormány-széket arra kényszerítették, hogy Jan. 16-dikán és 17-dikén sok Brábántziai Városokban és Helységeiben némely személyeket hirtelenséggel fogságra tétejsen.* — Mivel ezen könyvetske az egész iz meg-történet dolgot leg-igazabban adja elő: erre nézve ennek egy

egy része a' Bétsi Udvari Diáriumban - is közönsé-
gessé tétetett; és e' képpen következik:

„ A' Publikumnak az egész dolgot tudtára kell
adni, hogy már egyszer magát a' maga ellenségei
ellen valóban őrizze, és az őtet oltalmazó kezét
meg-ismérje: de hogy az egész dolog a' maga ősz-
ve-foglaltatása szerint elő - adattathassék a' kút-
főre kell vizsza menni, és ott kell kezdeni a' dol-
got, midőn t. i. még a' Brábántziai ki-vándorlók
Lille és *Douay* körül kevélyen fenyegetőzdenek,
's a' midőn úgy láttzott, mintha Frantzia Ország-
tól segítettének volna, holott csak egy bizonyos
Bethüne - Charost nevű személynek oltalma alatt
vóltanak. — — — Ez az ember, a' mint lát-
tyuk, egy minden időkben nevezetes nevet viselt sze-
mélly: de a' ki az után-is, hogy a' N. Gyűlés Frantzia
Országban a' titulusokat el-törölte, a' maga rang-
ra vágyó érzékenységét el nem vesztvén; arra for-
ditotta igyekezetét, hogy Anltr. Belgiumi fő *Ural-
kodó* lehessen. Ezen titulus ki-is pótolta volna vá-
lósággal azt az ő kárát, melyet az addig viselt
Grófi és Hertzegi titulusnak el-vesztése által val-
lott. Hogy ezen rangra el-juthasson, jónak állitot-
ta a' fertőbe belé heveredni, egy őszve eskütt Se-
reggel meg-egyezni, és velle el-hitetni, hogy neki
Flándriához jusna volna. — Ő, magát ezen Komplót-
nak fejévé tévén, ezt arra ingerelte, hogy magá-
nak Belgium belső Tartományában-is követőket
szerezzen. „

„ Könnyű meg - itélni, melly könnyű dolog vőlt
ezen embernek azon elzeteleneket el-tsóbitani, kik
külömben-is, hogy a' büntetést el-kerülhessék, ki-
vándorolni kénytelenítettének, 's melly igen te-tud-
ta ő ezeket kötelezni, midőn őket szükségekben
pénzel segíthette. Ő ezeknek Bálványokká vált:
kik-is semmit el nem mulattanak meg-probálai,
hogy őtet Törvényes Fejedelmeknek tronulsira e-
melhessék. Ezen motkos emberek, kik az Ország-
nak belső részeiben a' *Barátokkal, Fanatikusokkal,*
és a' Státusokkal tartó néppel edgyet értvén, a'

dolgot annyira vitték, hogy nem csak nagyra szaporították a' magok számokat Frantzia Országának izéleiben, hanem midőn a' N. Gyűlés által elszélesztettének volna, még Frantzia Országának-is nyughatatlanságot okoztanak. „

„ Ekkormég a' volt reménységek, hogy a' Frantzia Sergek Belgiumra fognának ütni, és ezen zavaros időkben ök-is a' magok uj Fjedelmeknek ditsőséget szomjuhozó torkát bé-tölthetik: de a' mint tudjuk, a' békelségnek további fenn-maradása által meg-tsalattatván, nem vala egyéb hátra, hanem hogy belső mesterkedések által érhelessék-el tzélyokat, és belső támodást indithassanak.

„ Ehez pedig e'-képpen fogtanak. Tették, mintha Brábantziában egy Provintziális Commissiot állítottanak volna-sel, mellyben ezen Tartománynak bajait igazittanak; az után a' Kormányzék Rendeléseivel éppen ellenkező parantsolatokat adtanak-ki, és meg-tiltották, hogy senki az Uralkodónak ne engedelmeskedjék, 's mind azokat hazd-jok árulójának és a' közönséges békefeg meg-háborítójának lenni hirdették, valakik az ő Komplótjokba belé nem állnának. Ezek az Akták pedig az Országban nyomtatásban osztattanak széllyel. „

„ Ezen Pokol-béli fel-tett tzel a' könyvnyomtatóknál bé-tiltatott irások 's némelly ezen Komplótban részesülni nem kívánó Polgárok által jött világosságra. Már most a' Kormányzék sem titkolhatta tovább a' közel való veizedelmet, melynek a' Polgároknak élete és szerentséje, alája valavettette, ha ennek el-fordítására hirtelen szükséges eszközök elő nem vétettének volna. Ha közönséges úton akarták volna a' rosznak elejét venni, a' formálításokra való vigyázás mellett sok bünösök útavészthetnek volna. „

„ Hogy ez meg ne történnék, kéntelenített a' Kormányzék némelly személyeket idejében kézre keríteni, melly Jan. 16-dikáról 17-dikére viradó éttzaka ment véghez. Hogy pedig az igen könyörülő vagy igen kész szolgálatú szomszédok által

némellyek az alatt, míg az ajtók, a' kopogtatás után meg-nyittatnának, utat ne vezthessenek, az ajtók és ablakok bé-törettenek. Ez az előre való vigyázás annyival szükségesebb vala, mivel egyik bünös így-is időt nyert magának a' szomszédba való el-buvásra, a' hol csak nem meztelen talál-taték-fel. „

„ Ennek alkalmatosságával 8 személyek fogat-tanak-el, u. m. az esmeretes Ágens *Vanderklop*, egy magát igen bünörsé tett *Mark* nevezetű *Szüz*, *Süre-mon* a' Tongerlói Abbás *Perceptora* 's a' t. „

„ Egész Brüsszel örvend a' Kormányfzék tse-lekedetén. Mindazáltal a' Státusok, mellyeknek csak ez az egy örömök vagyon, ha valahol a' ma-gok Constitutiójokat a' játékba belé elegyithetik, ezen panaszszal — *hogy az árulóknak el-fogásokban a' Constitutzió formálitátságát bé nem töltötték* — a' Kormányfzék elejébe járultanak, mellyre ilyen fe-leletet vettek: — *A' Kormányfzék előbb, hogy sem ezen lépést tette volna, bizonyossá tétetett azon ő tzelők felől, hogy a' fő Hatalmat el-temessék, és magokat az ő Polgár társaiknak vérekben fereszfzék-meg: ott pedig, [a] hol az Ország [illyen] veszélyben lebeg,* 's a' hol leg-kisebb késedelem le-irhatatlan veszedelmet okoz, halgatni kell a' Törvényeknek. — Ezen fe-leletre a' Deputátzió el-halgatván, még ezen igaz-ságtalanságot tulajdonítja vala a' Kormányfzéknek: — *hogy a' Katonák némelly személyeknek kárt tet-tenek volna.* — A' Kormányfzék meg-igérte, hogy a' ki kár-vallását meg-bizonyithatja, annak eleget tétet. „

„ A' Kormányfzékét lehetetlen ezen tselekedé-téért nem ditsérni. Ha ez így nem esett volna, még fokáig szaggatta volna az Országot az egye-netlenség, és talám véghez-is vitte volna a' Kom-plót azon iszonyú plánumát, melly nem egyébre tzelozott, hanem hogy a' Kormány-fzéknek min-den tagjai és az Uralkodónak minden jó és hív szolgai, fel-akasztatsanak, meg-folytatsanak, 's gyil-koson meg-ölettefsenek. „

Felső Karinthiának Gmünd nevezetű Városára nézve igen féltelmes vala Jan. 10-dikére viradó éjtzaka. Estvéli 7 órakor a' 2 napi megszűnés nélkül tartott szélvész egyfözeriben elalván, ezt egymás után két föld-mozdulások követték, mellyek közzül a' második olyan erőss vala, hogy általa az aluvók ágyaikkól ki-vettetenének. Egy fertály óra múlva ismét egy tsendesebb föld-mozdulás esett, és ez így tserélődött hol két, hol három fertály órak alatt, gyengébben vagy erősebben, egész reggeli 2 óráig. Ekkor ilzonyú mozgása indula a' földnek egyfözeriben ismét, de már ez által minden mozogható portékák a' földre vettetenek, a' hegyek tsikorogtanak, és a' közsziklák egymástól elszakasztattanak. — 8 órakorig ismét tsendesebb mozgás éreztetett — hasonlóképpen dél-utánni 3 és 4 órakor. Ez így tartott 9 nap és éjtzaka hol kéttzer, hol háromszor. Leg-erősebb volt az, a' melly 14-dikben éreztetett. A' mozgulások tsak szempillantásig tartók, és a' hegyek örvényei közt leg-erősebbek voltanak. Ezen a' tályon ez előtt is éppen 100 esztendőkkel föld-indulás uralkodott; de olyan erőss mint most, nem volt. A' Barométerum 10-dikben leg-alább botsátkozott vala. Reggel és estve nagy hideg volt: délben pedig olvadt a' jég. Éjtzakának idején a' nagy hidegben minden felé futkostanak a' szegény meg-ijedett lakosok, és a' barmok vállujikba belé fekvűvén, itt keresték meg-maradásoknak helyét. — 26-dikben és 27-dikben ismét keményen mozgott.

A' kevessebb fizetéssel élő Ts. Kir. alatonabb rangú Tisztviselők már régtől fogva nyögnek vala Bétsben a' 100-tól 40 és 50 U'sorát-is vevő *Vukharezók* járma alatt. A' mi Kegyelmes Fejedelmünknek fülébe jutván ez, egy nagy summa pénzt tétetett-le az Udvari Bankó *Deputatiónál*, hogy a' megszerült Tisztviselőknek, bizonyos kitsin U'sora mellett mindenkor pénz adattassék költsön, és a' *Vukharezók* ezeket ne nyomorgathassák — úgy haljuk, hogy azok ki-rekesztetnek inuen, kiknek fizetések 4000-re

4000-re mégyen. — Generál Májor *Jordis* Ur Belgiumba mégyen az ott meg-halálozott Generál Májor *Kürty* Ur helyébe.

Olász Országának *Komo* nevű Városában minden Testamentoni tétel tétkül holt-meg N. Váradi fi *Bogosi László* Kapitány Ur, a' ki ennek jószágához julsát tartja, jelentse magát az első *Garnizon* Seregnél utolsó Májusig. — A' Pruszizus Udvarnál volt Frantzia Követ *Segür* Urról az a' hír, hogy önként ment volna ki a' Világból — igaz-e vagy nem; nem erősihetjük.

De még más hir-is vagyon ezen, ha meg nem holt, Berlinbe mulató Frantzia Nemzeti Követről. Azt olvassuk a' Prusziziai Levelekből rólla, hogy az egész Pruszizus Udvar előtt felettébb való megvettetésben vagyon, és midőn a' több külső Országai Követekkel együtt a' Királynál vagy Királynénál valami Solennitás alkalmatosságával meg-jelenik, nem szól sem a' Király, sem Királyné hozzája, mellyet mind ketten fel-tett szándékból tselekedtek.

Azt beszélik a' Bétsben lévő Török Követről, hogy a' mi Udvarunkhoz szólló Ministeri Levelét otthon felejtette volna, melly nélkül *Audentizója* nem fogna lenni. Némellyek pedig azt mondják; hogy ezen Levelét el-hozta volna; de tsak a' Magyar Királyhoz lévén irva, Budáról Kurirt küldött volna vizsza, hogy *corrigálják*. Akár hogy van a' dolog a' F. Ts. Kir. Udvar ötét *Audentiára* fogja botsátani. 500 R. forintja vagyon itten minden napra, de ez a' mi Internuntziusunknak B. *Herbertnek*-is fizettetik Konstantzinápolyban mind addig, valamig a' Török Követnek nálunk.

A' leg-szomorubb hírünk egész Bétsben, hogy a' mi Kegyelmes Korona Hertzegünk *Ferentz* orosz-szotskán van, és a' mint mondják ottan ottan vért köpi.

Az Erdélyi Országos Deputátus Uraknak neveik és Rendjek következők:

1.) Gróf *Báffy* György Ur ő Exja a' Fő Kományozó. — 2.) B. *Bornemisza* János Ur Hunyad Vármegyei Fő-Ispány. — 3.) *Gál* János Gubern. Tanács Ur. — 4.) *Cserci* János Prothonotárius.

A' Réformátus Részről. — 1.) Gr. *Gyulay* Josef. — 2.) Gr. *Telcky* Lajos. — 3.) Gr. *Bethlen* László, és 4.) *Tury* László Prothonotárius Urak ő Ngok.

Az Evangelica Részről. — 1.) *Rosenfeld* János Tanács Ur és Provinciális Polgár-mester — 2.) *Sotterius* János Tanácsos Ur. — 3.) *Tartler* János Ur.

Az Unitáriusok Részéről. — 1.) *Torotzkay* Mihály, *Sárosi* Sámuel, és *Bartha* Moses Urak.

Egyes jegyzések. — „Azok a' minden napjára Posták, mellyek csak a' háboruért valának, ezen folyó hónapnak végével meg-szűnnek. — „Az utazásbéli könnyebbségnek előközlésére, kívánnya ő Felsége *Károlyvárad*, az ott már hajdanában-is meg-volt *Cambiaturát*, az az: *forssponos* lovak' tartását vizont fel-állittatni. Négy száz forint elztendei fizetést ajánl ő Felsége a' *Cambiaturistának* olly fel-tétellel, hogy tartozzon az, 12 hámos lovakat, 's meg-kivántató szekereket tartani, és azokkal mindeneknek, valakik *Commisszárjók* *Apszignatziokat* mutatnak, következő bérért szolgálni: A' Katonaság 15 krajtzárt fog néki fizetni egy loért, egy Státzióra; a' kötelelségből menő *Provincialisták* 17-et; más Utazók pedig 24-et.

Azt írják *Budáról*, hogy Gr. *Brunszvik* Josef Ur ő Exját beteges állapotja kéntelenítette légyen, hogy a' *Mohátsiak* dolgában való Biztonságról lemondona; kinek helyébe *Temesvári* Adminisztrátor *M. Bakó* Ur fog tétetni.

Köts. — Ezen Püspök lakó népes Helységbe éppen nem tsuda-ira az emberek sűrűbben halnak, mint a' kisebb Helységekben; mert ez a' természetnek rendes folyása, hogy a' hol több ember van több izülettsen, következésképpen több-is meghallyon; de az a' tsudálkozásra méltó, hogy itt most igen hirtelen halállal kezdenek az emberek ki-múlni, noha ezen Helység valamennyire völgyben vagyon, de nem a' leg-egésztelenebb helyen fekszik. Nevezetesen ilyen hirtelen halállal holt-meg itten a' héten 3 derék árendás Nemes ember, keteteje estve még vigan volt, 's reggelre halva találtatott. A' harmadik pedig egy *Vadi* nevezetű, elhivattatván a' lakodalomba, mikor a' harmadik tál ételt fel-adták, le-hajtá az asztalra fejét, ki-botsátá lelkét, és ilyen módon ki-múla. — Hasonló hirtelen halállal múla-ki a' minap R. Komáromba *Róth* Josef Szolga Biró Ur, a' ki nagy frissen ki-lépven a' Vármegye Háza kapuján alig léphete házfát, a' midőn a' szél meg-ütven le-rogyott, és kevés időre ki-is múlt, 's örökre el-vegezte hivatalát.

Magyar Almás. — Még mesének-is tsudálkozásra méltó a' fa nyövdő meséje; annyival inkább, hogy lehet fel-tenni valósággal egy alattson, de széles mejjü, és vállú barna ifjú felől azt, hogy ő pufzta kezeivel fiatal fákat ki-tördelleyen. De már nints tovább benne kétség, szül Magyar Ország még ma-is ilyen erős izmos fiakat. Történt ez előtt nem fok idővel, hogy az M. Uraság Jägerjei egy néhány faluból némellyeket a' fa-fopásért Tatába az Ur Székire fel-adtak. Ezek hát szentre hivattatván, találkozott köztök egy sellyebb megnevezett termetű M. Almási Ifjú, a' ki különölsen a' Jágerektől azzal vádoltatott, hogy ez soha az erdőre fejszét sem hoz, hanem bé-megy a' fiatalosba, 's ott pufzta kezeivel tépi a' fiatal fákat, 's a' hegyeiket el-tördelvén, úgy rakodik-meg. Ez a' dolog az Urakban méjséges tsudálkozást öntvén, mikor maga sem tagadná, minden büntetés nélkül szabadon botsáttatott.

Győr. — A' majom a' mit lát azt követi. Bizonyította ezt a' többek között itt Győrben nem szinte régen történt tselekedete egy Gróf' majmának. Ugyan-is bé-száll a' Gróf egy Vendég-fogadóba, le-ugrik a' majom-is a' hintóból, és fel-helyezetteti magát a' tűzhelyre a' tűz mellé. A' Szakás a' szokás szerint hoz egy marok gesztenyét, belé takarja a' majom számára a' tűzbe, meg-akarván egyfersmind mutatni a' majomnak azon Virtussát, hogy ötudja követni az embereket a' többek között a' gesztenye süítésbe-is. A' tsaplárne meg-akarván tréfálni a' majmot, el-rakja a' vas loptózkát, fogót, tűz szitót a' tűzhelyről. Már ott lesik mire megy a' majom a' gesztenyével. Egyszer széllyel néz a' majom, látja hogy meg-sült a' gesztenye, ki kellene szedni, de nints mivel. A' zomba ott sündörgödzött a' Vendég fogadósnénak egy pántlikás nyakú kedves sekete matskája, megkapja azt a' majom derekon, és senki addig ki nem vehette körmei közzül, míg a' matskának lábáival mind ki nem szedte a' gesztenyét a' tűzből.

Debretzen. — T. *Sinai Uram* Püspöksége felől már ide le-jött a' kegyelmes Királyi resolútió, melly szerin az ő Kegyelme Püspökségre való menetele *pro nulla et irrita habédltatott*, T. T. *Hunyadi Uramé* pedig confirmáltatott. Innét, a' Collegium felöll ma holnap kedves hírek tsenditik meg-füleinket. Alig ha a' régen ohajtott Reformatió iten ebben az elztendőben tökéletességre nem megy. Ugyan-is az Ifjuságnak mind a' tanulásra, mind az erköltsre nézve ujj Törvények szabattattak; a' Patronus Urak olyan eszközőkről gondolkodnak, a' mellyek által az Ifjuság szorgalmatosságát éllel-fűék. A' T. Professzor Urakra nézve pedig tabellák készítettnek, mellyek szerint minden Professzor a' maga Tudományát 3 elztendők alatt el-végezni. Bóldog maradék!!! irigylem a' Te szerentsédet. — Még ezen híreket-is halljuk innét, hogy T. *Sinai Uram* a' Professorságha tsak ugyan meg-maradt, noha igaz az, hogy minden grádusból 3 Ifjat bé-hivat.

hivattak a' Patronus Urak, és meg-tudakozták, hogy vettek é valami épületet T. *Sinai* Uramtól. Ezen kívül az a' hire, hogy ezen Debretzezi Collegiumnak edgyik tanult, szorgalmatos, valóba épületes Tanítója T. T. *Ormos* András Uram *Szoboszlóra* hivattatik Prédikátornak T. T. Senior *Halmi* Uram helyébe, a' ki már a' podagra miatt hivatalát nem folytathatja. Vajha ezen hir tökéletességre ne menne, mivel kár volna a' Collegiumra nézve kebeléből ilyen épületes Tanítót el-szalasztani. 's a' t. Innét 21-dik bizonyosabb hireket várunk, mivel ekkor Papi Gyűlés lesz itt, vagy inkább Consistorium.

Pest. — Professor *Werthos* Urnak Pétersburgba lett el-menetelével üressen maradván az *Aesthetica Kathedra*, ennek bé-töltésére, a' mint tudjuk Karátson 2-dik napján szokott *Concursus* tartaték. — Hogy ezen Professorságra magokat annyi alkalmas személlyek jelentették, a' mennyire mostanság egy Kathédra végett-is nem emlékezünk, tsak annak tulajdoníthattyuk, hogy még Hazánkban-is meg-lehetős számmal érzik lenni magokat olyan érdemes személlyek, kik a' *Jó-ízlés-tudományt* taníthattyák. — Haton valának azon érdemes Urak, kik magokat ezen probára közönségesen réa' hotsátották, ú. m. — a' volt Jesuiták társasága-béli Tisztelendő *Tóth Farkas* Ur *Budán* a' Retorikának tanítója — *Rossi* Ur, az Univ. Könyvtárja Kantzellistája — *Belnay* Ur, az Ország Birája ó Exja fíjának nevelője. — A' Reformátusok között *Szabó László* Ur, a' Nagy Bányai Humanisták volt tanítója — az Evangelikus részről *Nirsch* és *Schedius* Urak, kik mind-ketten a' múlt ézfendőben ditséretesen végezték *Göttingai* tanulásokat.

Hogy ezen *Concursus* részre hajlás nélkül mehessen véghez, előre egyben gyűlvén a' *Philosophica Facultás*-béli Professzorok, el-végezték magokban, hogy kiki közzüllök a' *Concurrens*eknek a' meg-sejtésre elejekbe tétetendő kérdéseket gondolyon. Valami 30 ilyen alkalmasoknak találtatották

kér-

kérdések az után tzedulakra irattattak külön-külön, öfzve sodortattak, és öfzve elegyítették. Az után hármat, a' szerentse-játék formájára, ki-huztak, a' többit pedig a' Facultás jelen-létében el-égették. Kettejét ezeknek papirosba borítva bé-petsételték, és ezt irták réá: *pro scribendo* — a' harmadikra pedig hasonlóképpen bé-petsételtetve: *pro Examine orali*. Ezek a' Dekány [petsét-nyomójával] petsételtettek-meg: a' Concursus napjáig pedig egy más Professor Ur gondviselése alá adattanak, kinek nem vólt keze között a' Dekányi petsét.

Ezen petsétes pakétok a' Concursus napjára a' Gyülésre elő-vitetvén, előbb fel-törteték a' két kérdéses pakét, melly 2 kérdések ezek valának:

1) Cum duo principia sint, quae Aesthetici a studioso scientiarum et artium elegantiorum exigunt, scilicet bonus gustus, et ingenium aestheticum; ostendatur, in quo utriusque indoles et natura consistat? Utrum ad primitivas animae facultates, an ad derivativas pertineant: Ex quibus constitutivis consent, et ex quibus causis resultent:

2) Comparentur veteres Poetae cum recentioribus, et cum ratione definiatur, utris venustatis et elegantiae major laus competat?

Ezekre a' 2 kérdésekre ott helyben kellett Deák nyelven minden könyv és egyéb segedelem nélkül írásban felelni a' Concurrenszeknek. Míg ezek dolgoztak, a' Professzorok rendre váltották-fel egyenként egymást; mivel egynek szüntelen jelen kellett lenni a' dolgozók mellett, ki az el-készült írást-is bé-vévén, nevét réá írta. — Hárman kimentek délben ebédre, de háromnak az alatt-is munkálódni tettett. Kettő ezen Urak között egész éttzakai 11 óráig folytatta munkáját.

Más nap folyt a' szóval való meg-probáltatás a' 3-dik kérdésből, melly ez vólt:

„Datur ne summum et primum principium Aesthetices, ad quod omnes partes Aestheticae revocari possint? Quodnam est illud? Quomodo illud adpli-

adplicative ad omnes artes liberales, tam formatrices quam foecundas enunciari debet? Recenseantur principia Aestheticae, quae hucdum a Philosophis recepta aut ventilata sunt, et sanae crisi subiciantur. „

Ekkor Gróf *Brunszvik* Helytartói Tanács Ur ő Exja 's egyszersmind Studiorum Commissio Prézesének előll-ülése alatt, a' Philosophica Facultásnak 9 Professoraimegyütt lévén, a' Concurrensnek egyenként ezen rendel: — *Tóth, Szabó, Rofsi, Belnay, Schedius, és Nitsch*, elő hivattattak, éskérdes a' Concurrensnek kezébe adatván, ez arról olly módon tartozott díserálni, valamint a' Kathedrából szokás. Ennek beszédét 3 Professorok sebessen való írással fel-jegyezték. Az *Isokrates* Beszédeiből és az *Anathologia Epigrammatumból* egy néhány Verseket Déákra — *Virgiliusból* pedig ezeket: — Ille ego, qui quondam gracili — arma virumque cano Magyarra fordítottanak. A' ki a' Díserálást el-végezte, nem ment-ki többször, ne hogy a' többek a' kérdést tölle előre meg-tudhassák. Négyen közülök egy fertályig, ketten pedig egy fél óráig díseráltak. Ezzel vége lett a' Concursusnak.

Az után elő vették kézről kézre ja' Professorok othon, nem tsak a' Concursus napján el-mondott, hanem a' már az előtt-is petsét alatt bé-küldött munkákat, mellyeket minek utánna ki-ki magában jól meg-fontol és itél a' Professorok közzül, az után ezek ismét Gyűlést fognak tartani. Hármat a' 6 közzül Voksok által ki-válofztanak, ezeknek nevei előbb a' Budai Studiorum Commissió eleébe, innen a' F. Helytartó Tanácshoz, ez által pedig az Udv. Bétsi Kantzelláriára 's végre ő Felsége eleébe küldtetnek, és utólyára ő Felsége fog egyet a' Candidádusok közzül Professornak ki-nevezni.

Kölső Országi Tudósídsok.

Roma. — A' Kárdinálisok Collegiuma közönségsé tévé a' múlt Januáriusban a' maga végzését a' Frantzia meg-esküdött és meg nem esküdött Papok iránt. Ezen Gyűlés még most is a' legnagyobb szelidséggel viseltetett a' meg-esküdött Frantzia Romai Anyaszentegyház szolgálhoz, és csak azt végezte ellenek, hogy még egyfzer ezen Anyaszentegyház kebelébe való vizsiza térésre közönségesen hivattalsanak meg. A' meg-térésre még 4 hónapok engedtettenek: de ha ezek is minden gyűmölts nélkül tanálnának el-múlni, azonnal egy átköt menydörgő *Bulla* fogna Frantzia Országban minden meg-átalkodottaknak fejekre széllyel szorítani. Ellenben a' Romai-székhöz hívségben meg-máradt minden meg nem esküdteknek meg-engedtetten, hogy mind azoknak a' Kegyelmeknek gyakorlásával és ki-osztogatásával, mellyekért eddig minden esetben a' Pápához kellett folyamodni, egéziá elztendőnek le-solyta alatt, magoktól szabadon élhesenek, és ezek magoknak Romából nyert különös engedelmet mindenütt közönségesen ki-hirdethetsék.

Egy Monakhiumi Levélnek Jummája: a' *Bavariai Könyv Censura* iránt. — Itt egy néhány Könyörgéses Könyvek meg-tiltattatának. A' Könyvárulónak meg-parantsoltatott, hogy következő Könyveket u. m. a' *Religio Theatromát*, a' *Fridrich Munkáit*, *Ovidiusnak a' szerectről*, *Lybelnek pedig a' Szentekről a' nép képzelődéseihez alkalmaztatott írásait*, *Koczebuenek minden munkáit*, a' *Wieldnd és Rousseau írásai* között egy néhányat s' több más hasonlókat nagy büntetés alatt árulni nem rézfellyenek. — — — A' Mauth Tisztéknek meg-sokasodott foglalatosságok; mert hét Izámra kéntelenítettnek visitálni a' könyves pakétoakat. Az ezen szoross Rendelés ellen tétetett jelentések nem használják leg-kissebbet is. A' Könyvek Censurája iránt 1769-ben ki-adatott Rendelés még most is szoross sinor-mértéke a' Könyv-ísgáló Tisztéknek, mellynek Historiája — — mivel azt még nem

nem mindenek tudják — itt vagyon igen röviden. „

„ Az 1760-dik éftendő táján erőssen olvasták a' Bavariai tanuló ifjak *Rabnerit, Hallert, Hagedort* 's a' több ezekhez hasonlókat. Ebben meg-botránkozván a' tanítók, bó-akarták az áttját minden Protestáns Auktoroknak Bavaria felé vágni. Kérésekkel tsak hogy meg nem némitották akkori jó Fejedelmeket *Maximilián Josefet*, még végre ez-is a' lok'unizolást ki nem állhatván, magához hivatta *Ofiarvdlaót*, elő beszéltt néki mindent a' mi történt, és ezen rövid szókkal fejezte-bé beszédét: — — — *A' Tinittok nem nyugoznak. Már tsak kell tsindlnom valamit. Egy Parantsolatot kell a' közönséges Conjuráról készíteni: de jól jegyezzük-meg, hogy ennek olyannak kellekik lenni, mellyet ne lehetjen végre halytani.* — — Így vette eredetét a' *Bavariai Könyv Censura*, melly hogy nem költemény légyen egy Bavariai Gavallér, *Ofiarvaldnak* egyik jó baráttya bizonyítja.

Az újabban érkezett Levelek szerint-is olly nagy Párisban, és a' szomlédában-is a' zürzavar, hogy már most lehetetlennek láttzik ennek le-táendelttéséhez segyveres kézzel-nem fogul. — Ugyan azért a' Tsázar *Svalizse* Serge 1-ső Mártiusrá parantsolatot vett, hogy Belgium felé induljon, 's talám más Sergek-is. — — *Portugallia* ugy retteg a' Frantzia Pestistől, hogy nem tsak a' ki-vándorlott Frantziákat ide bé nem botsátja, hanem a' maga népének-is éjjeli ölzve gyuléseket tartani meg-titotta. — Muzka Országban szöllani sem lehet a' Frantzia Constitutziokról. — Pruszfiában Könyv és Vallás *Inquizitió* állott-fel, és a' Vallásbéli dolgok felől keményen titatik valakinek szabadabban gondolkozni — mint a' Prédikátorok 's a' mi régi Eleink. — Nézzük Spanyol Országban hogy folynak a' dolgok?

Az Olasz Levelek után, a' Német 's más Közönséges Levelekből egy Madriti szörnyü történetet olvasunk, mellyet, ha azt *Madritról* nem írának, mi-is éppen lehetetlennek tartanánk — a' történet

ez: „A' parantsoltatik nem régiben egy esive *Alzabitban*, hogy bizonyos óra alatt az egész Városban minden ajtó bé zárattalsanak, az ablakok táblái bé tételeznek, és míg más nap reggel az ágyú lövetést nem halják, senki csak az ablakán-is ki ne telhesen: mert különben az ilyen házra tüzet fogynak adni. Rémülés esék ezen parantsolatra az egész Városban, és a' kétséges bizonytalanság látkodik vala mindeneknek szivekben. Reggelle kelve ki-tódúl a' nép a' jel-adásra, 's látja, hogy a' püztz közepén 12 fel-állított akasztófákon 12 emberék fúgnak, kik közzül mindeniknek egy egy tábla függvén mejjén, e' vala rá-irva: *igy járát a' község get tsemléféig fel-zararó!* Kik lettenek légyen ezen szerezésellen 12 *Hámfnok*, egy Levélben len iratik: az a' közönséges hir, hogy a' Frantzia *Constitutziót* terjesztő *Apostolok*. — Azonban, ha ez igaz, lenettek ezek a' halált meg-érdemlett más *Conoz-tévok*-is, kik molla' nép meg-rettentésére más szin alatt példóul akasztattak-fel. Várjuk ezen hirnök meg-erősítését; mert előttünk Oloz köteménynek latzik.

Alse. — *Jupiterhez* mennek egykor a' *Garrók*, azon kéréssel, hogy nékik engedné-meg a' házofságot. *Jupiter* látván, hogy ezek szelid, jámbor, ártatlan és hasznos állatok, és szaparodások szükséges, meg-adá kéréseket. Meg-halják ezt a' *Skarpiók* és *Piperák* — utzú rajta!! ök-is *Députátust* küldenek *Jupiterre*, hogy nékik-is engedje-meg a' házofságot — nem, felel *Jupiter*; nem jó az ilyen vezedeimes állatoknak házosodni, 's szaparodni. — Frantzia Orizágban így menti vala egy valaki — némelly emberek nöstelenségét — de roszizul; mert a' Házofság a' leg-keményebb szívet is érzékenyebbé 's betsületesebbé szokta tenni.